

— مناقشه سوم: گرچه قبول کنیم که حذف متعلق دلالت بر عموم می‌کند ولی نسبت به آیه شریفه قرینه خاصه وجود دارد که مراد از حفظ فرج، همه افعال مناسب با آن نمی‌باشد بلکه مراد حفظ فرج از نظر و نگاه است، این قرینه خاصه روایاتی است که در ذیل آیات سوره بقره به عنوان تفسیر آمده است، در این روایات آمده است که در هر کجای قرآن که کلمه «حفظ فرج» آمده است مقصود زنا است جز این آیات مبارکه سوره نور که مراد حفظ فرج از نگاه کردن و نظر می‌باشد. یعنی انسان مؤمن نباید آلت تناسلی و فرج خود را در معرض نگاه و نظر دیگران قرار دهد، در نتیجه این آیه ربطی به محل بحث ما که افراغ اسپرم در رحم اجنبی است پیدا نمی‌کند. به برخی از این روایات اشاره می‌شود:

روایت اول: مرسله صدوق در من لا یحضره الفقیه: «وَسُئِلَ الصَّادِقُ (ع) عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ (قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ) فَقَالَ كُلُّ مَا كَانَ فِي كِتَابِ اللَّهِ تَعَالَى مِنْ ذِكْرِ حِفْظِ الْفَرْجِ فَهُوَ مِنَ الزَّانَا إِلَّا فِي هَذَا الْمَوْضِعِ فَإِنَّهُ لِلْحِفْظِ مِنْ أَنْ يُنْظَرَ إِلَيْهِ»^۱، امام صادق (ع) در رابطه با آیه شریفه فرمودند: هرچه در قرآن کریم در رابطه با حفظ فرج آمده، مراد حفظ فرج از زنا است مگر این آیه شریفه که مراد حفظ فرج از نگاه دیگران است.

روایت دوم: روایت منقول در کافی شریف: «عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ بَكْرِ بْنِ صَالِحٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ بُرَيْدٍ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو عَمْرِو الزُّبَيْرِيُّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (ع) .. وَ قَالَ كُلُّ شَيْءٍ فِي الْقُرْآنِ مِنْ حِفْظِ الْفَرْجِ فَهُوَ مِنَ الزَّانَا إِلَّا هَذِهِ آيَةٌ فَإِنَّهَا مِنَ النَّظَرِ...»^۲، امام صادق (ع) فرمودند: هر کجای قرآن که دستور به حفظ فرج داده شده است، حفظ آن از زنا مراد است مگر این آیه که مراد حفظ آن از نگاه دیگران است.

روایت سوم: معتبره ابو بصیر در تفسیر قمی: «حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَمِيرٍ عَنْ أَبِي بصيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (ع) قَالَ: كُلُّ آيَةٍ فِي الْقُرْآنِ فِي ذِكْرِ الْفُرُوجِ فَهُوَ مِنَ الزَّانَا إِلَّا هَذِهِ آيَةٌ فَإِنَّهَا مِنَ النَّظَرِ فَلَا يَحِلُّ لِرَجُلٍ مُؤْمِنٍ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى فَرْجِ أَخِيهِ وَلَا يَحِلُّ لِلْمَرْأَةِ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى فَرْجِ اخْتِهَا»^۳، امام صادق (ع) فرمود: هر آیه‌ای که در قرآن ذکر فرج در آن شده، مقصود حفظ آن از زنا است مگر این آیه، که آن حفظ فرج از نظر می‌باشد. زیرا برای مرد مؤمن حلال نیست که به فرج برادرش نگاه کند و برای زن نیز نگاه کردن به فرج خواهرش جایز نیست. به همین جهت برخی از مفسرین همچون طبری، نیز حفظ فرج در آیه را به معنای حفظ فرج از نظر و نگاه دیگران گرفته‌اند. ایشان فرموده: «وَيَحْفَظُونَ فُرُوجَهُنَّ عَنْ أَنْ يَرَاهَا مَنْ لَا يَحِلُّ رُؤْيَاهَا»^۴، اینکه زنها فرج خود را حفظ کنند یعنی از نگاه کردن کسانی که نظر آنها حلال نیست حفظ نمایند. بررسی روایات سه‌گانه در تفسیر آیه سوره مبارکه نور: از لحاظ سندی به این روایات اشکال شده است که این روایات قابل استدلال نمی‌باشد:

روایت اول مرسله مرحوم صدوق است و گرچه جزء مرسلاتی هست که به صورت (قال) و قطعی آمده است ولی به نظر ما مرسلات مرحوم صدوق مطلقاً حجیت ندارد و این روایت قابل اعتماد نمی‌باشد. روایت دوم هم مشتمل بر ابوعمر و الزبیری است که

۱. محمد بن علی بن بابویه شیخ صدوق، من لا یحضره الفقیه، ج ۱، ص ۱۱۵، ح ۲۳۵.

۲. محمد بن یعقوب کلینی، الکافی، ج ۳، ص ۹۵.

۳. تفسیر القمی، ج ۲، ص ۱۰۱.

۴. جامع البیان، ج ۱۸، ص ۹۲.

مجهول است و توثیق ندارد همچنین بکر بن صالح رازی در سند توثیق ندارد. روایت سوم هم گرچه فی حد نفسه معتبره است ولی اشکال اساسی که نسبت به روایات تفسیر قمی موجود، وجود دارد شامل این روایت هم می‌شود که استناد تمام روایات موجود در این کتاب به علی بن ابراهیم قمی احراز نشده است، لذا نسخه موجود غیر قابل اعتماد است. در نتیجه این روایات ثلاثه در تفسیر آیه مبارکه از لحاظ سندی ضعیف بوده و قابل اعتماد نمی‌باشند.

و از لحاظ دلالت هم نسبت به این روایت می‌توان گفت که حصر در آنها، حصر اضافی است نه حصر حقیقی^۵، یعنی آیات دیگر حفظ فرج، حفظ فرج نسبت به نظر را شامل نمی‌شوند و مفاد آنها حفظ فرج از زنا و مقاربت است ولی این آیه حفظ فرج از نظر را شامل می‌شود نه اینکه فقط بر حفظ فرج از نظر دلالت کند و شامل بقیه افعال مناسب با فرج نشود. شاهد بر اینکه این آیه علاوه بر حفظ فرج از نظر، شامل بقیه افعال مناسب با حفظ فرج نیز می‌شود استدلال امام صادق (ع) بر همین آیات بر حرمت استمناء می‌باشد. علاوه بر این می‌توان گفت وقتی از آیه استفاده شود که حفظ فرج از نظر و نگاه دیگران واجب است به طریق اولی و مفهوم اولویت، حفظ فرج از افراغ منی اجنبی و طلب ولد از اجنبی واجب خواهد بود چون شناخت و زشتی این عمل بسیار زشت‌تر از نگاه و نظر است، همانطور که از این آیه به مفهوم اولویت، استدلال بر حرمت زنا نموده‌اند.

اشکال دوم: اشکال دوم به آیه شریفه برای استدلال به وجوب حفظ فرج اینست، که آیه دلالت می‌کند که شخص مسلمان باید فرج خود را از محرمات الهی مثل زنا، و لمس و... حفظ کند.^۶ لذا اموری که حرمت شرعی آنها با ادله قطعی ثابت شده مثل زنا و لمس و نظر، حفظ فرج از این امور واجب است ولی نسبت به افراغ منی رجل اجنبی و طلب ولد از اجنبی بدون مقاربت، حرمت شرعی آن اول کلام است و ثابت نشده است لذا حفظ فرج نسبت به آن واجب نیست و در صورت شک هم باید اخذ به قدر متیقن نمود که همان حفظ فرج از امور محرمة ای مثل زنا، و لمس و... است. همان طور که بسیاری از مفسرین مانند فخر رازی^۷، مرحوم طبرسی^۸ و مرحوم علامه طباطبایی^۹ هم حفظ فرج را به معنای حفظ فرج از امور محرمة گرفته‌اند. مرحوم علامه طباطبایی در المیزان می‌فرماید: "وحفظ الفروج کنایه عن الاجتناب عن المواقعة سواء كانت زناً أو لواطاً أو باتیان البهائم وغير ذلك" حفظ فرج کنایه از اجتناب از نزدیکی و مقاربت حرام است مثل زنا و لواط و آمیزش با حیوانات و....

جواب از اشکال دوم: معنای حفظ فرج اینست که او را از اموری که لایق و مناسب با آن نیست محفوظ بداریم^{۱۰}، از آنچه که قبح و زشتی و پلیدی نسبت به آن حساب می‌شود حفظ نماییم، لذا فقط شامل محرمات قطعی شریعت مثل زنا و لواط و لمس و نظر نمی‌شود بلکه شامل امور مستنکره و قبیح عرفی و عقلانی هم خواهد شد، انسان مسلمان باید فرج و آلت تناسلی خود را از هرچه که مناسب او نیست و قبح و مستنکر به حساب می‌آید حفظ نماید و شکی نیست که افراغ منی اجنبی در رحم از امور قبیحه و مستنکره نزد عقلاء و عرف است، در نتیجه باید زن مسلمان فرج و رحم خود را از ادخال منی مردان اجنبی حفظ نماید.

۵. حسین شوپایی جویباری، تقریرات مسائل مستحدثه، مخطوط، جلسه چهارم (۱۳۹۲/۶/۳۱).

۶. محمد بن حسن شیخ حر عاملی، وسائل الشیعة، ج ۲۸، ص ۳۶۴، باب من استمنى فعلیه التعزیر، ح ۴.

۷. سید محمدرضا سیستانی، وسائل الانجاب الصناعیة، ص ۴۶.

۸. مفاتیح الغیب، ج ۲، ص ۲۹۵.

۹. مجمع البیان، ج ۷، ص ۲۴۱.

۱۰. سید محمدحسین طباطبایی، المیزان، ج ۱۵، ص ۱۰.

۱۱. سید محمدرضا سیستانی، وسائل الانجاب الصناعیة، ص ۴۶.